

ZIEMEĻVIDZEMES NOVADU PILSĒTU ATTĪSTĪBA PAŠVALDĪBU DARBINIEKU SKATĪJUMĀ

NORTHERN VIDZEME MUNICIPAL DEVELOPMENT FROM THE PERSPECTIVE OF THE REGIONAL GOVERNMENTAL EMPLOYEES

Jānis Kūsis, dr.hist.,

Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Lielā iela 2, Jelgava, LV- 3001,

e-pasts: janis.kusis@llu.lv; tel. 26747436

Abstract. The administrative status of small towns has been changed after the administrative territorial reform in Latvia. The greater part of them became the centers of administrative, economical and social development of the new administrative units – counties. The article reflects the research carried out to examine the views of the municipalities' officials about the social and economical development of the eight county's towns in Northern Vidzeme. The theoretical framework of the study is based on the Complex approach to the local development investigation. The research study is based on the qualitative research method- semi structured interviews. The results from the study show that developed infrastructure, access of education and qualitative culture environment are the main factors that encourage development. But aging and emigration of inhabitants, bureaucratic obstacles created by state establishments unadvised administrative territorial reform and general distrust toward political institutions are obstructive developmental factors. However local self-governments support entrepreneurship in their territories according to budget possibilities and development strategies.

Key- words: development, county, town, self-government.

Ievads

Pēc administratīvi teritoriālās reformas ir mainīties Latvijas mazo pilsētu administratīvais statuss. Lielākā to daļa ir kļuvušas par novadu administratīvajiem centriem. Saskaņā ar reformas koncepciju un valsts policentriskas attīstības ideju novadu pilsētām ir jāklūst par attiecīgās administratīvās teritorijas ekonomiskās un sociālās attīstības centriem, kas spēj nodrošināt iedzīvotājus ar darba vietām un pakalpojumiem, tādējādi radot pievilcīgus dzīves apstākļus, kas savukārt kalpo kā būtisks iedzīvotāju piesaistes faktors. „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija” paredz, ka „mazajām pilsētām un atsevišķos gadījumos lielākajām lauku apdzīvotajām vietām ir jāpilda novadu nozīmes attīstības centru loma, sniedzot apkārtējo teritoriju iedzīvotājiem pakalpojumus un nodrošinot darba vietas... jākoncentrē pakalpojumi, kas nodrošina pievilcīgu dzīves vidi un priekšnosacījumus ekonomikas attīstībai” (Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija, 2010, 69-70).

Līdz pat 20.gadsimta beigām ar vietas attīstības pētniecību nodarbojās galvenokārt ekonomisti un ģeogrāfi. Viņi pievērsa uzmanību tādiem attīstības aspektiem kā darbavietu un iedzīvotāju veselības nodrošinājums (Armstrongs, Teilers), nodarbinātība, darba ražīgums, iedzīvotāju ienākumi (Storpers) u.c. (Pike A., Rodriguez- Pose A., Tomaney J., 2009). Pakāpeniski attīstības pētniecībai pievērsās arī citu zinātņu, tai skaitā menedžmenta un socioloģijas pārstāvji. Sociologu iesaistīšanās attīstības pētniecībā

saistāma ar E.Dirkeimu, Čikāgas skolu un neomarksistiem. E.Dirkeims attīstības jēdziena pamatā liek profesionālo un ekonomisko specializāciju, kas palielina pilsētas kā koordinējoša centra lomu. E.Dirkeims skata pilsētu kā saspiestu dzīves un darbības telpu. Šo domu tālāk attīsta Čikāgas skolas pārstāvji, sasaistot iedzīvotāju skaitu un blīvumu ar sabiedrības daudzveidību un attīstības iespējām (Пирогов С.В., 2003,59). Savukārt neomarksisti par pilsētas attīstības pamatu pieņem ražošanas veidu. Piemēram, M.Kastels (*M. Castells*) uzskata, ka pilsētas sociālās dzīves galveno saturu veido kapitāla ražošana (Пирогов С.В., 2003, 62). Viņš uzsver pilsētu un reģionu nozīmi attīstības nodrošināšanā šodienas apstākļos un parāda, ka Eiropas pilsētas un reģioni arvien vairāk apvienojas institucionālos tīmekļos, kas, apejot nacionālās valstis, veido vienu no ietekmīgiem lobijiem, kas vienlaicīgi darbojas gan uz Eiropas institūtiem, gan nacionālajām valdībām. Tieši šajā aspektā M.Kastels saskata pilsētu lielākās priekšrocības, salīdzinot ar valdībām. Kamēr nacionālās valdības savā rīcībā ir ierobežotas ar Eiropas Savienības regulām, pilsētas veiksmīgi iesaistās sarunās ar multinacionālajām korporācijām un kļūst par ekonomikas attīstības svarīgākajiem aģentiem (Regional Identity , 2004, 10.). Līdzīgus uzskatus pauž 20.gadsimta otrās puses franču sociologs H.Lefevrs (*H.Lefebvr*) savā kapitāla otrreizējās aprites koncepcijā. Viņš pilsētu uzskata par naudas ražošanas mašīnu, kas ir ne tikai ekonomikas, bet arī sabiedrības attīstības pamats, kas piesaista cilvēkus un rada pamatu ātrākai pilsētu augšanai, jo peļņa tiek ieguldīta pilsētas infrastruktūras attīstībā (Lefebvr H., 2009).

Tikai 20.gadsimta pašās beigās un 21.gadsimta sākumā izkristalizējās t.s. kompleksā pieeja attīstības jēdziena skaidrojumam, kas ļauj vispusīgi izvērtēt dažādu, tai skaitā globalizācijas, procesu ietekmi uz telpisko, ekonomisko un sociālo pilsētu un to apkārtnes attīstības dimensiju. (Perry B., Harding A., 2002, 847). Viens no kompleksās pieejas aizsācējiem Bīrs (Beers) ar attīstību saprot aktivitāšu kopumu, kas vērsts uz teritorijas ekonomiskās labklājības paaugstināšanu un ietver: ekonomiskās attīstības stratēģiju, uzņēmējdarbību, darba tirgu, pētniecību, tehnoloģiskos jaunievedumus, politisko lobismu u.c. (Pike A., Rodriguez- Pose A., Tomaney J., 2009). Gedess, Ņūmens, Haugtons un Kaunsels (*Geddes, Newman, Haughton, Counsell*) Bīra pieeju papildinājuši ar sociālo, ekoloģisko un kultūras dimensiju, iekļaujot tajā tādus faktoros kā sociālās nevienlīdzības mazināšana, vides ilgtspējības nodrošināšana, iekļaujošas pārvaldes un pārvaldības veicināšana un kultūras dažādības atzīšana. (Pike A., Rodriguez- Pose A., Tomaney J., 2009). Rezultātā ir izveidota daudzdimensionāla attīstības koncepcija, kas ir piemērota arī novadu sociāli ekonomiskās attīstības pētīšanai Latvijā.

Raksta mērķis – analizēt Ziemeļvidzemes novadu pilsētu sociāli ekonomisko attīstību pēc administratīvi teritoriālās reformas pašvaldību darbinieku skatījumā.

Uzdevumi:

- iepazīties ar Ziemeļvidzemes novadu pilsētu sociāli ekonomiskās attīstības galvenajām tendencēm pēc administratīvi teritoriālās reformas;
- noskaidrot novadu pilsētu attīstību veicinošos un kavējošos faktoros.

Pētījuma metodes

Atšķirības novadu attīstības veidos parādās gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi. Attīstības kvantitatīvā dimensija ietver tādus rādītājus, kā IKP uz vienu iedzīvotāju, radīto darbavietu skaits, jauni investīciju projekti, nodibinātu jaunu uzņēmumu skaits u.tml. Kvantitatīvā pieeja objektīvi parāda absolūtās vai relatīvās pārmaiņas noteiktā teritorijā noteiktā laikā. Savukārt kvalitatīvā dimensija akcentē novadu attīstības subjektīvo raksturu, piemēram, ekonomiskā, sociālā un ekoloģiskā ilgtspēja, izaugsmes veidi, nodarbinātības tipi un kvalitāte, investīciju ieplūšana un ilgtspēja, jaunu uzņēmumu izaugsmes potenciāls un sektori. Kvalitatīvā dimensija balstās vairāk uz subjektīviem viedokļiem, kas saistīti ar attīstības specifiskiem principiem un vērtībām (Pike A., Rodriguez- Pose A., Tomaney J., 2009, 40).

Latvijas novadu attīstības kvantitatīvais raksturojums ir dots Valsts reģionālās attīstības aģentūras veiktajā pētījumā „Reģionu attīstība Latvijā”. Par pamatu novadu raksturojumam pētījumā izmantoti tādi indikatori kā iedzīvotāju skaits, teritorijas platība un iedzīvotāju blīvums, iedzīvotāju ienākuma nodoklis, bezdarba līmenis, ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības, ekonomiski aktīvie individuālie komersanti un komercsabiedrības u.c. (Reģionu attīstība Latvijā). Savukārt šis raksts ir balstīts uz kvalitatīvo pieeju pašvaldību sociāli ekonomiskās attīstības izpētei.

Lai noskaidrotu pašvaldību darbinieku viedokli par novadu pilsētu attīstību pēc administratīvi teritoriālās reformas, 2010.gada vasarā Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte” projekta „Nacionālā identitāte un rīcībspēja” ietvaros tika veiktas daļēji strukturētas intervijas astoņās Ziemeļvidzemes novadu pilsētās: Alojā, Ainažos, Limbažos, Mazsalacā, Rūjienā, Salacgrīvā, Staicelē, Valmierā.

Rezultāti un diskusija

Pēc administratīvi teritoriālās reformas Latvijā izveidojušās 119 pašvaldību administratīvās teritorijas, kas ir ļoti dažādas „gan teritorijas platības, gan iedzīvotāju skaita, apdzīvojuma, dabas, izvietojuma un kultūrvēsturisko apstākļu, gan arī sociālekonomiskās situācijas, attīstības iespēju,

pašvaldību rīcībspējas, finanšu resursu, pašvaldību darbības kvalitātes, efektivitātes u.c. faktoru ziņā” (Reģionu attīstība Latvijā, 44). Taču jebkuras teritorijas attīstības pamatu veido ekonomika. Līdzšinējie pētījumi rāda, ka ekonomiskās aktivitātes tradicionāli koncentrējas galvenokārt Pierīgas reģiona novados, kuros iedzīvotāju ienākuma nodoklis ir krietni lielāks nekā vidēji novados, piemēram, 2009.gadā Garkalnes novadā tas bija Ls 549,8; Babītes novadā- Ls 514,9; Ķekavas novadā- Ls 513,1; kamēr novados vidēji- Ls 286,5. Jo tālāk no Rīgas, jo iedzīvotāju ienākuma nodoklis ir mazāks: Zilupes novadā tas bija Ls 132,8; Rugāju novadā Ls 127,5, bet Vārkavas novadā- Ls 114,5 (Reģionu attīstība Latvijā, 50). Līdzīga aina ir vērojama arī darba tirgū. Ja Garkalnes un Ādažu novadā bezdarba rādītājs uz 2010.gada sākumu bija 7,8%, tad Zilupes novadā tas bija 27,4%, bet Viļānu novadā – 28,3% (novados vidēji- 13,4%) (Reģionu attīstība Latvijā, 51). Tas nozīmē, ka pašvaldībām jādomā, kā veicināt uzņēmējdarbības attīstību savā teritorijā, padarīt teritoriju pievilcīgu investoriem, dažādot darba tirgu. Ziemeļvidzemes novados veiktais pētījums parādīja, ka novadu pilsētās attīstās galvenokārt tradicionālās ražošanas nozares:

„Vairāki kokapstrādes uzņēmumi... Lauksaimniecības kooperatīvs, kas diezgan labi strādā, var redzēt lielus ganāmpulkus, zeme ir apstrādāta” (Mazsalaca)

„...pašvaldība ir padziļinājusi, rekonstruējusi molus, zvejniekiem uzbūvējuši piestātņi, kas bija iepriekšējā noruna ar zvejniekiem un vēl jahtu attīstītājiem. Ieguldījām miljonu latu Eiropas naudiņas, un šobrīd mēs redzam tur apmēram 3miljonus privātās investīcijas jahtu un atpūtas sektorā...” (Salacgrīva)

Interesantu pieeju uzņēmējdarbībai atraduši Rūjienā, kur izveidojusies veiksmīga sadarbība ar Kigašihavas pilsētiņu Japānā. Pēc Kigahišavas pašvaldības iniciatīvas, japāņi iegādājas Rūjienā vietējo mājražotāju produkciju *„tur ir lini, koka karotes, krellīšu vērējas... Kigahišavā ir veikaliņš, kur viņi iztirgo viņu pašvaldības iegādāto produkciju”* (Rūjiena).

Limbažos un Salacgrīvā izveidotas un veiksmīgi darbojas Uzņēmēju padomes, kas reizi mēnesī tiek ar novada domes pārstāvjiem, lai pārrunātu nākamajā domes sēdē skatāmos jautājumus.

Var teikt, ka kopumā novadu pašvaldības apzinās savu lomu uzņēmējdarbības veicināšanā un izmanto tos līdzekļus, kas ir to kompetencē:

- nodokļu atvieglinājumi tiem uzņēmumiem, kuru attīstībā pašvaldība ir sevišķi ieinteresēta;
- uzņēmumu nodrošināšana ar zemi. Dažkārt pašvaldības uzņēmumiem piešķir īpašumā esošo zemi par velti vai pārdod par pazeminātām cenām;

- pašvaldību iesaistīšanās ar saviem līdzekļiem, lai veicinātu kāda biznesa attīstību. Piemēram, ceļu remonts, tiltu būve, ūdens un kanalizāciju sistēmas sakārtošana, sabiedriskā transporta nodrošinājums;
- ūdens un gaisa piesārņotības samazināšanas pasākumi;
- administratīvo procedūru atļauju, licenču u.c. dokumentu izsniegšanā vienkāršošana;
- teritorijas infrastruktūras sakārtošana, kas savukārt rada pievilcīgu vidi uzņēmējiem.

Pašvaldībām ir iespējas atbalstīt uzņēmējdarbības attīstību savā teritorijā atbilstoši to budžeta iespējām un attīstības perspektīvām.

Galvenās problēmas, kas rada nopietnu satraukumu novadu pašvaldību darbinieku vidū ir: iedzīvotāju novecošanās un aizplūšana, sociālo pakalpojumu pieejamība, medicīnas pakalpojumu pieejamība, jaunu darba vietu radīšana, transporta tīkla sakārtošana. Iedzīvotāju skaits Latvijas novados kopumā samazinās, lai gan ne tik strauji kā valstī kopumā. Piecu gadu laikā- no 2005.gada sākuma līdz 2010.gada sākumam- novadu grupā tas ir samazinājies par 1,6%, kamēr Latvijā vidēji- par 2,1%. (Reģionu attīstība, 2010: 49). Diemžēl šī tendence pašreizējās krīzes apstākļos tikai pastiprinās, pie kam bieži aizbrauc labākie un aktīvākie:

“Jaunieši pārvietojas, aizbrauc uz lielākām pilsētām un, protams, tas augstākais slānītis, kas ir tie progresīvākie jaunieši, kas ir apņēmības pilni mācīties, strādāt, arī drusku talanti – tie pārvietojas, urbanizējas. Šeit paliek tas zemākais slānītis, caurkritušie...” (Rūjiena).

“Mazsalacā ir ļoti liels veco iedzīvotāju īpatsvars. Baidos, ka vairāk par pusi būs virs 60 gadiem... Visvairāk uztraucas par to pašu pensiju jautājumu, jo nav tādas drošības sajūtas, tādas stabilitātes, ka tās pensijas mums paliks. Ka tās cenas varētu iet zemē, tam neviens netic...” (Mazsalaca).

Slimnīcu un ambulanču slēgšana, ātrās palīdzības pakalpojumu centralizācija lielajās pilsētās ne tikai atņem darba iespējas daudziem mediķiem, bet arī sadārdzina medicīnas pakalpojumus un padara tos nepieejamākus novadu iedzīvotājiem.

“Medicīna diemžēl palikusi stipri dārgāka, lielā mērā nepieejamāka” (Mazsalaca).

Par transporta tīkla optimizācijas nepieciešamību runāja Rūjienā.

“Kad paskatāties autobusa piepildījumu, un tev tas viens cilvēks ir 40 vai 30 kilometrus jāatved. Tas lielais autobuss pa zemes ceļu drebinās...” (Rūjiena).

Šeit pašvaldības amatpersonas apsver iespēju ieviest Islandē realizētu praksi, kad cilvēki, kas dzīvo tālāk no centriem, savstarpēji kooperējas un nokļūšanai centrā izmanto personīgos transporta līdzekļus.

Viens no būtiskiem attīstību ietekmējošiem faktoriem ir izglītība. Tāpēc visiem sabiedrības locekļiem jānodrošina kvalitatīva, visiem pieejama un darba tirgus prasībām atbilstoša izglītība visa

mūža garumā. Daudzviet novados skola ir ne tikai izglītības, bet arī kultūras un attīstības centrs. Diemžēl krīze valstī ir krietni samazinājusi valsts budžeta resursus izglītībai un radījusi lielas izmaiņas skolu tīklojumā. Lai gan skolas esamība nodrošina mazpilsētām zināmu pievilcību, ir slēgtas vai reorganizētas vairākas skolas pārveidojot tās par pirmsskolas izglītības iestādēm, saglabājot sākumskolas izglītību, vai pievienojot citai novada teritorijā esošai skolai. Tā rezultātā darbu ir zaudējuši vairāki tūkstoši pedagogu, krasi ir samazināts atalgojums, ir apdraudēts mūzikas, mākslas, sporta skolu un izglītības pulciņu finansējums.

„Vecās vidusskolas ēkai nav pietiekama noslodze. Blakus tika pārvietota Mākslas skola. Nākotnē varētu arī muzeju pārvietot, jo tas tomēr ir drusku tūrisma objekts” (Mazsalaca).

Limbažos ir pieņemts politisks lēmums par divu vidusskolu apvienošanu un Valsts ģimnāzijas izveidošanu uz to bāzes. Taču novada domei nav izdevies pietiekami labi izskaidrot šo lēmumu šo skolu pedagogiem, audzēkņiem, viņu vecākiem, kā arī sabiedrībai kopumā. Rezultātā ap šo jautājumu pilsētā virmo nevienam nevajadzīgas kaislības. Savukārt Salacgrīvas pašvaldība bija viena no pirmajām, kura jau 2002.gadā ieviesa skolu finansēšanu pēc bērnu skaita, tādējādi veicinot zināmu konkurenci starp izglītības iestādēm:

„Mēs vieni no pirmajiem iesākām tādu lietu, noteicām finansējumu, kas ir no pašvaldības uz bērnu skaitu savām skolām Salacgrīvas pilsētā ar lauku teritoriju, lai mazliet tomēr stimulētu šo te konkurenci... Doma, ka katra skola būtu ieinteresēta parādīt, ko viņa spēj, pārdomātu, ko viņa spēj. Skolas pat sāka izdot bukletīņus, kur parādīt, ka mēs ne tikai mācāmies, ka mums ir arī pulciņi, mums ir mākslas skola, lai ieinteresētu vecākus un bērnus tieši mācīties tur” (Salacgrīva).

Lai piesaistītu iedzīvotājus novadu teritorijai, liela nozīme ir kvalitatīvai kultūrvidei, kas kalpo par pamatu arī ekonomiskajai un sociālajai aktivitātei novadu pilsētās. Šajā ziņā Ziemeļvidzemes novadu pilsētām ir paveicies- brīnišķīgā ainava ar Salacu, Sarkanajām klintīm, Skaņo kalnu, svētajiem akmeņiem un Zvejnieku parku Salacgrīvā u.t.t. Šeit ir radīti visi apstākļi, lai attīstītu tūrismu, un vietējās pašvaldības to izmanto. Tiesa, ne vienmēr mūsu kultūras vērtības būs pievilcīgas un interesēs ārzemniekus. Piemēram, *„Mums bija globālā tūrisma pārstāvji no Skotijas, mēs viņiem rādījām svētos akmeņus, bet viņi pagrozīja galvas un teica, ka vienīgā vērtība, kas jums ir, tas ir Zvejnieku parks, tā ir tā teritorija, kur notiek Positīvus, notiek Zvejnieku svētki, sporta svētki, ir estrāde, infrastruktūra; tā ir tā teritorija pašā jūras krastā. Tā ir tā vērtība, kas daudz kur nav redzēta” (Salacgrīva).*

Par tūristu trūkumu nesūdzas arī Mazsalacā un citās Ziemeļvidzemes novadu pilsētās. Interesanta pieeja kultūrvides attīstīšanā bija vērojama Rūjienā, kur līdzās tradicionālajai latviskajai ainavai tiek veidots japāņu ķiršu dārzs:

„Mazpilsētas mierīgā dzīve ar sakoptu infrastruktūru un japāņu ķiršu dārzu. Mums ir savs sakuras dārzs” (Rūjiena).

Kā galvenie traucējošie faktori novadu pilsētu attīstībai intervijās tika atzīmēti: valsts iestāžu radītie birokrātiskie šķēršļi, līdz galam nepārdomāta administratīvi teritoriālā reforma, vietējo līderu politiskās ambīcijas, kā arī vispārēja neuzticēšanās politiskajiem institūtiem.

Jau 2010.gadā daudzās intervijās izskanēja doma par to, ka cilvēkos ir ļoti liela neticība valdībai un valstij, kas negatīvi atsaucas arī uz pašvaldību darbu, jo pat *„vislabākās idejas būs ārkārtīgi grūti realizēt, mērķi sasniegt” (Limbaži).*

„...pilsētas iedzīvotāji ir arī dubultā zaudētāji... Valsts ir piespiedusi ar likumu Limbažu pilsētas iedzīvotājus dzīvot sliktāk. Ja pirms šīs reformas Limbažu pašvaldība bija maksātāja pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā, tad tagad Limbažu novads saņem. Līdz ar to skaidrs, ka mēs dzīvojam sliktāk.” (Limbaži)

“Valsts neļauj zemniekiem strādāt. Mēs dotu savējiem iespēju nopelnīt, bet mēs to nevaram” (Staicele).

Salacgrīvā izskanēja neapmierinātība ar līdz galam nepārdomātu valsts iestāžu izvietojumu un funkciju sadalījumu:

„Mēs labāk redzētu, lai valsts pārvaldības institūcijas kaut kādā veidā nesašķeltu novadu, novada konkrēto teritoriju... Par policiju runājot, ir Salacgrīvas iecirknis, kas apkalpo Staiceles, kas nav mūsu, Ainažus, Salacgrīvu, bet Liepupe, kas ir mūsu pašvaldība, tiek apkalpota no Limbažiem... Ja mēs gribam zināt, kas notiek Liepupē, tad jāzvana uz Limbažiem” (Salacgrīva).

Tādējādi redzam, ka savu iespēju robežās Ziemeļvidzemes novadu pilsētu pašvaldības cenšas uzturēt pievilcīgu kultūrvidi, saglabāt esošās skolas, uzlabot transporta pakalpojumus, uzturēt infrastruktūru, kā arī veic citus pasākumus, lai nodrošinātu pilsētu sociāli ekonomisko attīstību.

Secinājumi

1. Pēc administratīvi teritoriālās reformas lielākā Latvijas mazpilsētu daļa ir kļuvusi ne tikai par jaunizveidoto novadu administratīvajiem, bet arī ekonomiskās un sociālās attīstības centriem.
2. 20.gs.beigās izveidojās t.s. kompleksā pieeja attīstības pētīšanai, kuru var izmantot kā metodoloģisku pamatu teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības pētīšanai arī Latvijā.

3. Ziemeļvidzemes novadu pilsētās attīstās galvenokārt tradicionālās ražošanas nozares: kokapstrāde, lauksaimniecības produktu pārstrādā, piensaimniecība, zivju pārstrāde u.c. Atsevišķās pilsētās attīstās mājražošana, pēc kuras produkcijas ir pieprasījums arī ārzemēs.
4. Pašvaldības atbilstoši savām budžetu iespējām un attīstības perspektīvām atbalsta uzņēmējdarbības attīstību. Lai uzlabotu vietējo pašvaldību un uzņēmēju sadarbību, daudzviet ir izveidotas uzņēmēju padomes, kas pilda konsultatīvas funkcijas.
5. Kā attīstību veicinoši faktori tika minēti sakārtota infrastruktūra, izglītības pieejamība un kvalitatīva kultūrvide.
6. Galvenie attīstību kavējošie faktori ir iedzīvotāju novecošana un aizplūšana uz ārzemēm vai lielajām pilsētām, valsts iestāžu radītie birokrātiskie šķēršļi, līdz galam nepārdomāta administratīvi teritoriālā reforma, kā arī vispārēja neuzticēšanās politiskajiem institūtiem.

Izmantoto literatūras avotu saraksts

1. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. (2010). Rīga: Latvijas Republikas Saeima. http://www.latvija2030.lv/upload/latvija2030_saeima.pdf (Sk. internetā 02.06.2011.)
2. Lefebvre H., 2009. The Production of Space. Malden, Oxford, Victoria: Blackwell Publishing. 454p.
3. Perry B., Harding A., 2002. The Future of Urban Sociology: Report of Joint Sessions of the British and American Sociological Associations. International Journal of Urban and Regional Research, Vol. 26.4, December, 844- 853.
4. Pike A., Rodriguez-Pose A., Tomaney J., 2009. Local and Regional Development. London, New York: Routledge. 310p.
5. Пирогов С.В., 2003. Конспект лекций по курсу Социология города. Томск: Томский Государственный университет. 149с.
6. Regional Identity in the Information Society, 2004. BISER Domain Report No.4. 38 p.
7. Reģionu attīstība Latvijā. 2009, 2010. Rīga: VRAA. www.vraa.gov.lv/uploads/Regionu_attistiba_Latvija_2009.pdf (Sk. internetā 18.06. 2010.)